

Romská rodina – prameny

- odlišnost, senzace → statistika, dokumentace
- ikonografické doklady:
  - počet členů
  - sociální postavení (oděv, materiální zázemí)
  - vnitřní uspořádání skupiny (rodiny)
- romantismus

Václav z Olomouce

- konec 15. stol.

- mědirytina

L'egyptien.

Pour bien cognoistre vn vray Egyptien
 Avec les longs cheueux qu'il porte,
 En retenant son habit ancien,
 Il est au vit poutrait en ceste sorte,

L'egyptienne

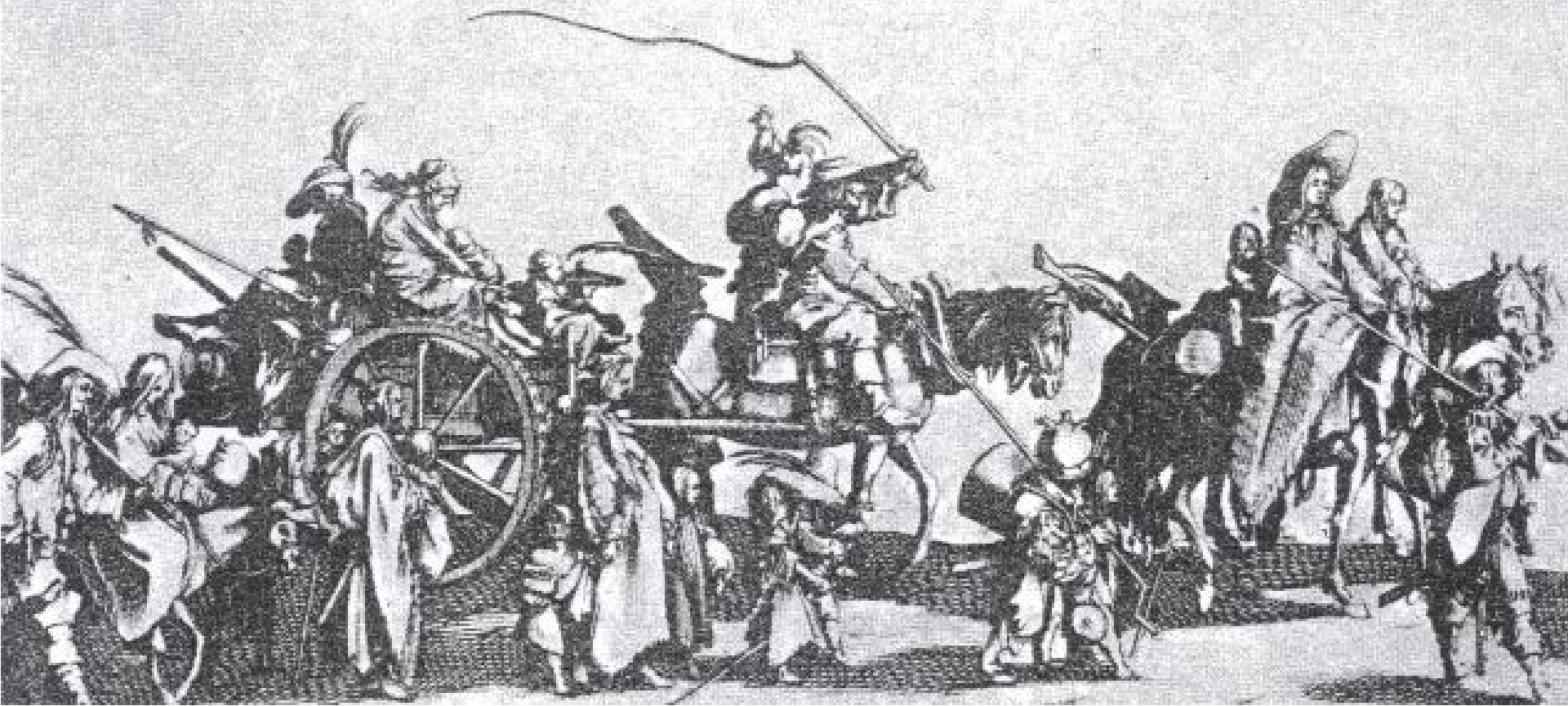
Car qu'ainsi l'Egyptienne
 ourd'huy porte son vestement,
 Et sa coustume ancienne,
 vostre oeil voit presentement,

at du comte ils trouuent pour destruit
sont uenus de egipte a ce festin

C. de la Haye del.

*Ces pauvres guerres pleines de bonaduetures
Ne portent rien que des Choses futures*

Společenství, skupina, velkorodina

- pozůstatky kastovního systému
  - endogamie
- linie vertikální – rod
- linie horizontální – rodina

- čistí x nečistí (*žuže x degeše*)
  - způsob obživy
  - způsob stravování

- naši x cizí (*amare Roma x cudza Roma*)
  - rodina
  - sociální nebo lokální skupina
  - stejný jazyk
  - soužití s majoritou

Rodina

- *fajta* (= rod)
- široké příbuzenstvo
- 1. dělení unilineární descendance
  - = pohlaví JE určující faktor
  - otcovská linie (*pal o dad*)
  - mateřská linie (*pal e daj*)
- další dělení bilaterální (kognatická) descendance
  - = pohlaví NENÍ určující faktor

- *famel'ija* (= rodina)
  - *pašes f.* (= bližší, dosl. první)
  - *dureder f.* (= vzdálenější, dosl. druhá)

- nukleární rodina
  - velmi malé povědomí
  - *Romňi – čhave, Rom – čhave*

Charakteristické rysy

- nejdůležitější součást života
- nerovnoprávné postavení jednotlivců
  - pohlaví
  - věk

=> úloha v rodině
- kolektivnost
  - soudržnost
  - vše společně (emoce) => hlučnost

=> nesamostatnost, neschopnost či neochota soužití s individualistickou společností a jejími pravidly

- nepsané zákony a normy chování

- život v rodině

- vůdčí osoba

- komunikace vzájemná i s majoritou

- čistota rituální i osobní

=> revolta obrácená vůči majoritní společnosti

- vnímání času (minulého, budoucího)

- nemožnost plánovat, shromažďovat majetek

=> neschopnost plánovat, šetřit, odkládat požitky

- Muž v romské rodině:
  - nadřazený status – otec, nejstarší syn, zeť
  - hlava rodiny v morálním smyslu
  - může ale nemusí živit rodinu
  - nejstarší syn

- Žena v romské rodině:
  - podřazený status – snacha, nejstarší dcera
  - pozice rodičky – rodiče = *daj-dad*
  - musí zajistit základní životní potřeby a výchovu dětí

- Dítě v romské rodině:
  - počet dětí
  - jejich budoucí přínos do rodiny
  - součást rodiny – oddělené a společné činnosti, dětská práce

- Výchova romských dětí:
  - pozice matky, otce a dalších osob: prarodiče, starší sourozenci
  - může dělat vše x plánování, dodržování řádu
  - musí mít vše x odkládání požitků, trpělivost
  - soběstačnost x závislost na ostatních, fixace
  - odpozorování činnosti x jemná motorika

- Vztah dětí a rodičů:
  - do 1 roku dítěte absolutní
  - převzetí výchovy sourozenci
  - absence společných zážitků, her
  - fyzické tresty

Literatura

- **Hanzal, Jiří:** K otázkám nejstaršího vyobrazení Romů v českých zemích. Rytina Václava z Olomouce „Cikánská rodina“ a tzv. „cikánská varovná tabule“ z roku 1708 ze Slezska (s přehledem dějin Romů ve Slezsku do pruského záboru). Český lid 89, 2002, č. 4, s. 321–340.
- **Horváthová, Jana:** Meziválečné zastavení mezi Romy v českých zemích (aneb tušení souvislostí). Romano džaniben, 2005, č. jevend, s. 63–84.
- **Kaleja, Martin – Knejp, Jan (eds.):** Mluvme o Romech. Aven vakeras pal o Roma. Ostrava: Ostravská univerzita, 2009.

- **Marušiaková, Jelena:** Rodinný život valašských Cigánov na Slovensku a jeho vývinové tendencie. Slovenský národopis 34, 1986, č. 4, s. 609–631.
- **Eliášová, Irena:** Naše osada. Smutné, veselé i tajemné příběhy Romů. Liberec: Krajská vědecká knihovna v Liberci, 2008.
- **Horváthová, Jana (ed.):** Memoáry romských žen. Karolína – cesta životem v cikánském voze. Karolína Kozáková. Elina – sága rodu Holomků. Brno: Muzeum romské kultury v Brně, o. p. s., 2004.

- **Lacková, Elena:** Narodila jsem se pod šťastnou hvězdou. Praha: Triáda, 1997.
- **O Roma vakeren pal e famel'ija. Roma vakeren upral o čaládo. E Rom vorbin pa čaládo. Výpovědi o rodině v komunitě slovenských, maďarských a olašských Romů.** Romano džaniben 3, 1996, č. 1–2, s. 3–12.
- **Oswald, Karel:** Dávné vzpomínky. Marnost nad marnost, ale jak krásná... Brno: Šimon Ryšavý, 2010.

- **Stojka, Ceija:** Žijeme ve skrytu. Vyprávění rakouské Romky. Praha: Argo, 2008.
- **Stojka, Peter – Pivoň, Rastislav:** Náš život/Amáro trajó. Bratislava: SD studio, 2003.
- **Kubečková, Ivana:** Příspěvek k výzkumu rodinného života michalovských Romů na Kladně. Český lid 76, 1989, č. 1, s. 23-26.

- **Budilová, Lenka – Jakoubek, Marek (eds.):** Cikánská rodina a příbuzenství. Ústí nad Labem: Dryada, 2007.
- **Cahn, Claude:** Lenka Budilová a Marek Jakoubek (eds.): Cikánská rodina a příbuzenství. Recenze. Romano džaniben, 2009, č. jevend, s. 172–176. Recenze.
- **Budilová, L. – Jakoubek, M. (eds.):** Cikánské skupiny a jejich sociální organizace. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009.
- **Říčan, Pavel:** S Romy žít budeme – jde o to jak. Praha: Portál, 1998.
- **Scheffel, David Z.:** Svinia v černobielom. Slovenskí Rómovia a ich susedia. Prešov: Centrum antropologických výskumov, 2009.